

KISS ERNŐ
BARTÓK BÉLA MŰVÉSZETI NAPOK – ÖTÖDSZÖR
Beszámoló az SZTE Bartók Béla Művészeti Kar tavaszi
rendezvénysorozatáról

I.

Rövidesen 7 esztendeje lesz, hogy a Szegedi Tudományegyetem Szenátusának döntése alapján Bartók Béla Művészeti Kar néven működik a soknevű, nagymúltú intézmény, s idén ötödik alkalommal rendez művészeti napokat Bartók születési évfordulójához (1945. március 25.) kapcsolódva. *„A fesztivállal nem csupán karunk névadójának, Bartók Bélának emlékét ápoljuk, hanem azt is szeretnénk bemutatni, milyen munka folyik a kar falai között”* – fogalmazott dr. Nátyi Róbert, a Kar dékánja a sajtónak.

Ilyenkor hangversenyek, előadások, kurzusok követik egymást; a krónikás a március 23-31. közötti nagyszámú rendezvény közül csak két hangversenyen és egy igen színvonalas előadáson tudott résztvenni. A teljes programot azonban feltétlenül fontosnak tartotta, legalább listászerűen megjeleníteni:

2026. március 23.

Rézfúvós kvintett flashmob a Regionális Összművészeti Központ (REÖK-
palota) erkélyéről BBMK Napok 2026
SZTE BBMK Liszt Ferenc terem

Március 24.

SZTE BBMK Fricsay Ferenc terem

Balog József mesterkurzusa

Rézfúvós kvintett flashmob a Dugonics téren

SZTE BBMK Liszt Ferenc terem

OTDK-ra készülő hallgatók előadásai

Tóth Tamás: A zene határán – komoly és könnyű találkozása

Szabó Kira: Ó, Romeo, miért vagy te mezzosoprano? Zongorán közreműködik:

Tóthné Cseh Erika

SZTE BBMK Fricsay Ferenc teremű

A Király-König Péter Zenei AMI, a Vántus István Katolikus Zeneművészeti Szakgimnázium, Gimnázium és AMI és az SZTE Bartók Béla Művészeti Kar

közös hangversenye

SZTE BBMK Liszt Ferenc terem

SZEGED IGF – „A klasszikus gitárzene korszakai” – hangverseny

Március 25.

SZTE BBMK Fricsay Ferenc terem

Bartók Béla szonáta két zongorára és ütőhangszerekre

Római láz - kamaraopera egy felvonásban

Vezényel: Hamar Zsolt

Március 26.

Ütőegyüttes flashmob Dugonics tér

SZTE BBMK Fricsay Ferenc terem

AZ SZTE BBMK fúvószenekar hangversenye

Március 27.

19:00-21:00 – SZTE BBMK Fricsay Ferenc terem

Március 30.

Götz Nándor mesterkurzusa a kreatív területekről a zenei előadóművészetben, érintve az egyedi repertoárok felépítését, a társművészeti együttműködések és a műfajokon átívelő komplex zenei projekteket.

Kelemen Barnabás és Kokas Katalin mesterkurzusa a hegedű tanszakos hallgatók számára.

Március 31.

Dr. Balogh Vera fuvola és furulya mesterkurzusai és fuvolatörténeti előadása

Rézfúvós kvintett flashmob a Regionális Összművészeti Központ (REÖK-palota, Szeged, Magyar Ede tér 1.) erkélyéről
(Fotó: Tari Róbert)

II.

„A KÉT LÁBON JÁRÓ KUTYA ESETE” – ZENÉTSZERZŐ NŐK 1900 ELŐTT

Szinte felfedezésszámba ment Újváriné dr. Illés Mária zenetudós, a Bartók Béla Művészeti Kar docense előadása az 1900 előtti zenét szerző nőkről. (Előadását nem a Bartók-napokban kitűzött időpontban, hanem egy hónappal később a Vántus-szakgimnázium Dohnányi-termében hallgatta meg a krónikás.) Hatalmas kutatást végzett, azt is megtudtuk, hogy eddig 875 (!) női komponista volt, illetve van. Előadása címe Hadas Miklós szociológus professzortól származik: „... ha egy nő zenét szerez, olyan, mint amikor egy kutya hátsó lábain sétál. Nem csinálja jól, de meglepő, hogy egyáltalán képes rá.” (2009)

Tizenegy nőt választott ki, kikről részletesebben is beszélt. Nem időrendben haladt: az első Tekla Badarzewska volt, akinek A szűz imája c. zongoradarabja egészen elképesztő népszerűsége tett szert: rendszeresen felhangzott a szalonokban. Ezután az igen termékeny Maria Theresia Paradis (1759–1824) következett, ki zongoraművészként turnézott, s többek között 5 operát és 3 kantátát írt, Mozart neki ajánlotta egyik zongoraversenyét. Nemcsak az első zeneszerzőnő, hanem az első följegyzett zeneszerző is volt Hildegard von Binden (1098–1179), aki igen szép gregoriánszerű dallamokat írt, életét apácarendfőnökként töltötte el, Caritas arundat c. művét meg is hallgathattuk. Francesca Caccini (1587–1640) késő reneszánsz – korai barokk zeneszerző operát is írt, melyet 1625-ben mutattak be. Che desia di saper c. szépséges dalát Szabó Veronika (ének) és Tóthné Cseh Erika (zongora) adták elő. Barbara Strozzi (1619–1677) műveit 8 (!) kötetben adták ki Che si puo fare c. dalát Barabás Sára és Tóthné Cseh Erika ismertette meg velünk. Isabella Leonarda (1620–1677) minden egyházi műfajban alkotott, de kamarazenét is írt, hangfelvételről szólt 12. hegedű-zongora szonátája. A rövid életű Maria Malibran (1808–1836) énekesnő volt, 17 évesen debütált Mozart Don Giovanni c. operájában New-Yorkban, kb. 50 dalt írt, ezek közül a Rataplan chansonette szólalt meg, felvételtől. Talán a legismertebb és a legnépszerűbb zeneszerzőnő Fanny Mendelssohn (1805–1847), Félix Mendelssohn-Bartholdy nővére, akitől 466 mű ismert, melyek közül több rendszeresen felhangzik, s akitől először az Ave Mariát (Walter Scott: A tó asszonya c. művéből), majd Heine-megzenésítéseket is hallhattunk. Szintén jelentős volt Emilie Mayer (1812–1883), műveinek száma 185, 8 szimfóniát, 15 nyitányt és 12 vonósnégyest írt. Alma Maria Schindler-Mahler (1879–1964) élete

és munkássága már nagyjából a XX. században zajlott, de stílusát illetően még XIX. századnak számítható, Ich wandle unter c. dalát Szabó Kira (ének) és Tóthné Cseh Erika szólaltatták meg. A legjelentősebb 1900 előtti zeneszerző kétségkívül Clara (Wieck) Schumann (1819–1896), Robert Schumann felesége, kora egyik legjelentősebb zongoraművésze volt, akit „a zongorázás királynőjeként” emlegettek, s aki csak férje haláláig (1856) komponált, ezután csak férje műveinek kiadásával és előadásával foglalkozott. 8 operát, zongoradarabokat, dalokat írt, az utóbbiak közül az opus 13. sz. Hat dal-ból az Ich stand in dunklen Träumen címűt hallottuk Somogyvári Tímea Zita rendkívül szép interpretációjában Varga Ákos zongorakíséretével.

Újváriné dr. Illés Mária a Bartók Béla Művészeti Kar és a Vántus István Katolikus Zeneművészeti Szakgimnázium, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola jelentős docense, ill. tanára. Nagyon jó előadó, minden előadását élvezet hallgatni, hiszen komoly tudását könnyedén, rokonszenvesen, szinte szórakoztatóan adja át. A zenét szerző nőkről szóló előadása mindemellett nem egyszerűen zenetörténeti eszmefuttatás, hanem úttörő jellegű, – idekívánczolgat a gratuláció és a köszönetnyilvánítás az előadás valamennyi kiváló közreműködője felé – egy mára talán már eltűnőben lévő előítélet végső lebontása; örvendetes volna, ha minél többen hallhatnák, s írásban is megjelenhetne.

Újváriné dr. Illés Mária előadásának szereplői:
Balról jobbra: Varga Ákos, Tóthné Cseh Erika (zg.),
Barabás Sára, Németh Nóra, Szabó Kira, Szabó Veronika,
Újváriné dr. Illés Mária, Somogyvári Tímea Zita
Fotó: Újvári István

III.

A BARTÓK BÉLA MŰVÉSZETI KAR MŰVÉSZ OKTATÓINAK HANGVERSENYE,

mely voltaképp a Bartók Béla Művészeti Napok Nyitóhangversenye volt, meglehetősen változatos és vegyes műsorral, így többek között a zseniális névadótól mindössze egy mű hangzott el – a műsor közben számos kérdés fogalmazódott meg.

A koncert „nyitánya” Rossini A tolvaj szarka c. nyitánya zongora négykezes változata volt Zsigmond Zoltán zongoraművész, dékánhelyettes és felesége, Zsigmondné Papp Éva zongoraművész előadásában. A népszerű Rossini-mű lendületes és harsány introdukciót jelentett, kérdés azonban, hogy a Bartók névvel fémjelzett sorozat esetében célszerű e kezdés, hiszen e darab még Rossini oeuvre-jében is a könnyű fajsúlyúak közé tartozik?

Virtuóz darabok következtek ezután: Tóth Péter XXV. caprice és Elfelejtett verbunk c. kéthegedős művei, melyeket Benedekfi Zoltán hegedűművész és Szecsődi Ferenc Liszt Ferenc-díjas hegedűművész Érdemes Művész játszott el, kifogástalanul. Az első darab már címében is Paganini híres capriccio-sorozatát idézi, mintegy összegzi azt, hiszen egymás után bukkannak fel a Paganini-capricciók karakteres témái. A második darab a klasszikus verbunkoszene elemeitől a verbunkos XX. századi megidézéséig tartalmaz zenei anyagokat. A siker már a két kiváló hegedűművész előadásmódja miatt is biztosított volt; játékuk közben elgondolkozhattunk: hol vannak az eklektika határai?

A harmadik műsorszámmal végre elérkeztünk Bartókhoz: a tündéri Császár Zsuzsanna zongoraművész a Három csíkmegyei népdalt adta elő, természetesen hibátlanul. Csakhogy ahogyan egy másik kritikában is megfogalmazódott: vannak Bartók-művek, melyeket ma már nem igazán szabad műsorra tüzni (például az Este a székelyeknél, vagy a Román népi táncok). Ezek közé tartozik a Három csíkmegyei népdal is. Haydn G-dúr triója II-III. tételét ezen estén a Szeged Classic Trió szólaltatta meg; s mely a Magyar rondó alcímet is viselő harmadik tétel miatt különleges népszerűségnek örvend; fuvola-fagott-zongoraváltozatban – Varga Laura (fuvola), Vizsolyi Livia (fagott), Klebiczki György (zongora) – igen szép és hiteles volt.

Kifejezetten szép volt Szepesi János szólójával Weber f-moll klarinétverseny II-III. tétele. Szepesi gyönyörű, lágy íveket épített fel a II. tételben, s nem maradt adós a III. tétel virtuozitásával sem; Klebiczki György méltó zongorakísérője volt.

Astor Piazzolla művészete különleges határeset: az argentin zeneszerző és többhangszeres művész már rég polgárjogot nyert a klasszikus hangversenyeken, mégis stílushatárokon exisztál, csakúgy, mint Gershwin. Varga Laura fuvolaművész és Pavlovits Dávid gitárművész viszont hatalmas virtuozitással játszotta el A tangó története c. világhírű műve I. tételét (A bordély) (Pavlovits időnként még dobolt is a gitáron), s ez mindenkit meggyőzhetett.

Kovács Márton zongoraművész ezen a hangversenyen saját, rendkívül nehéz művét játszotta el. Az Egy örmény mese c. zongoradarab bizonyára próbára tette magát a szerzőt is. Az alapvetően neoromantikus, helyenként dzsesszszimprovizációkra emlékeztető mű örmény eredete teljesen nyilvánvaló volt, hiszen helyenként eredeti Hacsaturján-motívumok is felbukkantak benne. Komoly feladat volt Erwin Schulhoff (1894–1942) Fuvola-zongora-szonátája interpretálása Csepregi Hajnalka fuvolaművész és Klebniczki György által. A nehéz sorsú cseh-német zeneszerző a XX. eleji impresszionista eklektika és a legvadabb avantgard között sok mindent kipróbált – e műve inkább eklektikus: Debussy, Ravel, Poulenc és Bartók hatása egyaránt érzékelhető volt hallgatása közben. A művészek azonban kiváló produkciót hoztak létre.

A hangverseny fináléja minden tekintetben nagyszerű volt: a Görög Sisters (Görög Enikő és Görög Noémi) gyönyörű nagymintás nadrágszoknyában léptek a közönség elé, s zseniálisan, fejből játszották Rahmanyinov fisz-moll-kétzongorás szvitjét. A darab eleve nagyon jó, eredeti, s a két hölgy ellenállhatatlanul, nagy lendülettel zongorázott. A koncert befejezése tehát minden tekintetben ünnepi volt. De egy kérdés mégis idekíváncozik. A két tüneményes hölgy repertoárján szerepel Bartók két zongorára átírt hét darabja a Mikrokozmoszból. A Bartók Béla Művészeti Napokon nem szólalhatott volna meg ez a hét darab?

IV.

„ISTEN ÉLTESSE BARTÓK BÉLÁT!”

Ez a cím a Bartók Béla Művészeti Napok programjában is idézőjelben volt időnként, az idézőjel megisméltése a krónikás „műve”, aki ezzel kívánta kifejezésre juttatni: furcsállta ezt a címadást. Hiszen a sors kegyetlensége folytán utoljára 1945. március 25-én lehetett ezt kimondani, s ha az volt a szándéka a címadónak, hogy metaforikusan, Bartók szellemiségére gondolva adja ezt a címet a 145. születési évfordulón megrendezett hangversenynek, ez nem igazán jól sikerült.

Az azonban nyilvánvaló, hogy a Bartók–napok legmagasabb színvonalú Bartók–interpretációja ezen a hangversenyen csendült föl. Az életmű egyik csúcsa a Szonáta két zongorára és ütőhangszerekre, minden alkalommal ünnep, amikor hallhatjuk. Így volt ez most is: dr. Kerényi Mariann és Benkő Zoltán zongoraművészek, Mucsi Gergő és Somorjai Péter ütőhangszeres művészek minden ízében tökéletes produkciót hoztak létre, anyanyelvi szinten tárták elénk nagy zeneszerzőnk világát, pontosan követték szigorú szerzői utasításait, ugyanakkor átszellemült zenét hallottunk. Tökéletes együttműködésben játszottak, annak ellenére, hogy a zongorák ék alakban kerültek elhelyezésre, a két zongoraművész háttal ült egymásnak, s így nem lehetett szemkontaktusuk (a krónikás a szünetben azt hallotta, hogy ez a tradicionális elhelyezés; ő mindenesetre nem így emlékezett a Bartók 90. születési évfordulóján (1971-ben) rendezett hangversenysorozatra – amikor egyébként a legendás Bódás–Delley-pároson kívül még kétszer kettő művész vállalkozott a Szonáta előadására – akkor szemben ültek a zongoristák a dobogó két szélére tolt zongoráknál, s kettejük között ültek az ütősök), ez azonban a legkevésbé sem érződött: a Szonáta csoda volt elejétől a végéig. A művészeket ütemes tapsal ünnepeltük, s szinte vártuk, hogy megisméttlik az utolsó tételt (ez 1971-ben megtörtént), ám erre végül nem került sor.

Fekete Gyula Római láz c. operájának bemutatója.
Balról jobbra: az SZTE BBMK Szimfonikus Zenekarának tagjai,
Fekete Gyula zeneszerző, Sipos Rita Veronika és Nagy Panni
Fotó: Tari Róbert

Hatalmas feladatra vállalkozott Hamar Zsolt, amikor műsorra tűzte Fekete Gyula Római láz c. egyfelvonásos operáját (bár – s most ismét a sajátos címadáshoz kell visszatérnünk – kérdés, mennyiben volt jó gondolat Bartók

születési évfordulóján egy kortárs opera hangversenyszerű szegedi bemutatója). Albert Mária a *Critikai Lapok* 2015/7-8. számában publikált ismertetőt a darabról: „Két asszony ül egy római kávéház teraszán, felnőtt, virágzó lányaikban gyönyörködnek, de vissza-visszarévednek a múltba, a saját ifjúságuk korába. A társalgás finoman folyik, de mintha valami feszültség munkálna a felszín alatt. (...) Kiegyensúlyozottan, látszólag korrekt házasságban élnek, de a boldogságuk csak látszólag maradéktalan. Az egyikük megszerzett egy vonzó férfit férjül, a másik – mint végül kiderül – egy rövid, ám szenvedélyes kalandot élt át ugyanezzel a férfival. Az emlékezés hangjai hol párhuzamosan, hol egymásnak válaszolva, párbeszédszerűen szólnak. A nosztalgikus percek csúcspontján fölhangzik egy bámulatosan invenciózus és andalító valcer, ez vezet be a „slusszpoént”, a kalandnak éppúgy gyümölcse termett, mint a házasságnak...” Fekete Gyula kiváló zeneszerző, sőt operaszerző, ez az operája is nagyon szép, tele lágy dallamokkal; ám voltaképp egyfelvonásnyi duett, amit a recitatívók élénkítenek időnként, nem igazán van benne drámai folyamat, pedig a szüzséből ez következhetne. Stílusa bizonyára tudatosan neoromantikus – ami viszont igen veszélyes: hol Puccinit, hol Richard Strausst véljük fölfedezni a kellemes hangzásvilágban, az előbbi mesternek *A fecske*, az utóbbinak *A rózsalovag* c. operája távoli rokonait. Első hallásra nehéz eldönteni, vajon eredendően vastag a mű hangszerelése, vagy a szegedi bemutatón fogta magát vissza kevésbé a zenekar és karmestere. Akik viszont hibátlanul megtanulták a darabot: a Bartók Béla Művészeti Kar Szimfonikus Zenekara rég volt ennyire kiváló, Hamar Zsolt pedig professzionálisan vezényli a nem könnyű operát. Nagyon szépen énekel a két szólista: Sipos Rita Veronika (Mrs. Ansley) és Nagy Panni (Mrs. Slade), ők a lehetséges és elérhető drámaiságot igyekeztek megvalósítani.

Mind a március 23-i, mind a 25-i koncert konferálására Zsigmond Zoltán dékánhelyettes vállalkozott igen tömören, így a Római lázról még rövid ismertetőt sem hallottunk; érdemes lett volna az opera szövegét nyomtatva közreadni

A szegedi bemutatót – mely komoly sikert aratott – megtisztelte jelenlétével a szerző, Fekete Gyula Erkel Ferenc-és Bartók–Pásztory-díjas zeneszerző is.